

Лілія Микулин, старший викладач кафедри музикознавства та фортепіано
Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка

МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЮРІЯ ВАХНЯНИНА У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ФОРТЕП'ЯННОЇ ПЕДАГОГІКИ ГАЛИЧИНИ (ДО 100 - РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)

У статті аналізується педагогічна та просвітницька діяльність піаніста Юрія Вахнянина та її значення для збереження і продовження традицій галицької фортеп'яної педагогіки.

Актуальність проблеми. На складному шляху становлення музично-педагогічних принципів виховання у Галичині визріла потреба окремого розгляду діяльності фортеп'яних педагогів, які працювали у період Другої світової війни та у повоєнний час. Процеси реорганізації музичних закладів та формування нового складу викладацьких кадрів у 1945 – 1946 роках мали вплив на розвиток педагогічних принципів та методи викладання фортеп'яно. Важливі надбання фортеп'яної педагогіки, напрацьовані у Стрийському філіалі Львівського Вищого музичного інституту ім. Миколи Лисенка, який успішно діяв з 20-х років до Другої світової війни у Стрию, було збережено та продовжено силами перших повоєнних викладацьких кадрів. Юрій Вахнянин (1906 – 1999), прекрасний педагог, піаніст, музично-громадський діяч, працював у складних умовах війни та повоєнного режиму, копією працею напрацьовуючи свій внесок у справу збереження та продовження традицій національного музичного виховання.

Аналіз основних досліджень та публікацій. Окремі згадки про Ю. Вахнянина знаходимо у публікаціях:

1. Володимира Качмар “Пам'ятка з минулого”.// Український родовід. Матеріали четвертої міжобласної генеалогічної конференції. – Львів: “Українські технології”, 2005.

2. Оксана Бурин. Вогнище шани. // Хвилі Стрия: Сторінки з історії культури та національно-визвольного руху. Сучасне літературно-мистецьке життя. – Стрий: Щедрик, 1995. – С. 590.

3. Спогади Заслуженої артистки України проф. А. Станько. Архів автора.

Проте дослідження, присвяченого продовженню та збереженню традицій Стрийського філіалу Львівського Вищого

музичного інституту ім. Миколи Лисенка та вирішального значення у цьому питанні першого повоєнного колективу досі немає. Дана стаття дає відомості про життя і творчість Ю. Вахнянина у контексті розвитку фортеп'яної педагогіки Галичини.

Мета статті. Простежити розвиток засад фортеп'яної методи філіалу Львівського Вищого музичного інституту ім. Миколи Лисенка у музичній школі м. Стрий у повоєнний період. Доповнити дослідження процесу розвитку галицької фортеп'яної педагогіки інформацією про життя і творчість Ю. Вахнянина.

Виклад основного матеріалу. Шлях становлення галицької фортеп'яної педагогіки пролягав крізь складні історичні події у Галичині та Європі загалом. Вибухи Першої та Другої світових воєн завдали нищівного удару народові. Особливо гнітючим та довготривалим наслідком Другої світової війни виявилось ідеологічне засилля комуністичного виховання молоді, яке паралізувало всі навчальні заклади країни, в тому числі й музичні. Імператив атеїстичного виховання передбачав заборону виконання прекрасних музичних творів релігійної тематики, а опрацювання таких творів у стінах музичних закладів було забороненим. Неможливість публічного виконання та використання у педагогічному репертуарі заборонених перлин української фортеп'яної музики була справжньою трагедією для галицьких фортеп'яних педагогів.

Сьогодні для молодих талантів України створено широкі можливості музично-інтелектуального розвитку. Для студентів-піаністів та викладачів музичних закладів напрацьовано численні методичні рекомендації, віднайдено загублені фортеп'яні твори, видано колись заборонені. Фундаментальні наукові дослідження з історії українського фортеп'яного

**МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЮРІЯ ВАХНЯНИНА У КОНТЕКСТІ
РОЗВИТКУ ФОРТЕП'ЯННОЇ ПЕДАГОГІКИ ГАЛИЧИНИ
(ДО 100 - РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)**

виконавства Наталії Кашкадамової та Лешека Мазепи дають ґрунтовну картину історичного розвитку галицької фортеп'яної школи. Молоді таланти Галичини мають можливість брати участь у прекрасних конкурсах – Міжнародному конкурсі юних піаністів ім. Нестора Нижанківського у м. Стрий та Всеукраїнському конкурсі юних піаністів ім. Василя Барвінського у Дрогобичі. Чи мріяли про таке фортеп'янні педагоги та музичні діячі у важкі роки ідеологічного засилля комуністичного режиму? Так. І не тільки мріяли, а й вірили, боролись, наполегливо працювали у справі збереження та продовження національних традицій музичної освіти. Саме одним з таких музикантів-патріотів був Юрій Вахнянин – прекрасний педагог, піаніст, музично-громадський діяч Галичини.

Юрій-Маріан Вахнянин народився 13 вересня 1906 року у м. Кристинопіль Сокальського повіту Львівської області. Батько Юрія Вахнянина, Ярослав Вахнянин (1870 – 1916), був лікарем. Дідусь Клим-Антін Вахнянин (1840 – 1915), “...фінансовий урядник в Перемишлі”,¹ доводився рідним братом, (старшим), Анатолію Вахнянину, композитору світового імені. Цікаво знати, що бабуся Юрія Вахнянина, Марія, перша дружина Кліма-Антіна Вахнянина, була двоюрідною бабусею Станіслава Людкевича, також композитора світової слави.

“Через сестру о. Михайла Людкевича Марію (1840 – 1890), яка одружилась з найстаршим братом Анатолія Вахнянина Климом, Людкевичі ввійшли у родинні зв'язки з Вахнянінами з поблизу села Сінява.”² Мати Юрія Вахнянина, Стефанія (1886 – 1962), була донькою о. Йосипа Шайдицького, декана Белзького, пароха с. Сілець-Белзький. Після смерті батька у 1916 р. Юрій Вахнянин, разом з матір'ю та сестрою Леоніною, переїхав до Перемишля, де проживав до 1945 р. У Перемишлі закінчує гімназію, навчається приватно гри на фортепіано. В 1926 р. Юрій Вахнянин вступає до Ягелонського університету в Кракові і вже через три роки, по завершенні навчання, отримує диплом магістра права. Наступні роки працює суддею в Тернополі. Після відмови переписати метрику до костела втрачає працю та перебирається до Перемишля. В 1935 році у Перемишлі одружується із випускницею Перемиської учительської семінарії Іванною Маївкою. У Перемишлі Юрій Вахнянин розпочинає активне музично-просвітницьке

життя: керує хором “Боян”, виступає як концертмейстер, а з 1940 року працює на посаді директора музичної школи. В 1945 році родина була депортована в радянську Україну. Таким чином, Юрій Вахнянин разом із дружиною та матір'ю оселяються у місті Стрий поблизу Львова. Навесні 1946 року екстерном закінчує Львівську державну консерваторію ім. М.В. Лисенка та 19 квітня 1946 року отримує документ про вищу музичну освіту. В цей час Юрій Вахнянин розпочинає роботу на посаді викладача Стрийської музичної школи, – на якій працював до пенсійного віку. Помер Юрій Вахнянин 4 серпня 1999 року у Стрию. Похований на Стрийському цвинтарі.

Шлях Юрія Вахнянина до фортеп'яної педагогіки був нелегким. Блискучий юрист, випускник Ягелонського університету в Кракові, Юрій Вахнянин був яскравим представником галицької інтелігенції з її великим творчим потенціалом, знанням іноземних мов, широкою ерудицією та свідомістю розвитку духовної скарбниці нації. Остаточне рішення змінити професійне русло діяльності було прийняте Вахнянином під час Другої світової війни, коли страхіття гітлеризму розкладали Європу фізично і морально. Свідомий того, яку велику поміч надає мистецтво людям у важкі часи, Юрій Вахнянин обирає духовний фронт. Зберегти національні надбання, надію на свободу (державну, мовну, свободу слова, віросповідання), захистити тендітні серця дітей війни могутньою силою мистецтва – ось суть мотивації обраного шляху. Напевно, величезні музично-педагогічні здібності, успадковані від славної родини музикантів, були також вагомим фактором у прийнятті важливого рішення.

Педагогічна діяльність Юрія Вахнянина припадає на період проживання у місті Стрий, яке розташоване поблизу Львова. Відомо, що у Стрию з 20-х років XX століття успішно діяв філіал Львівського Вищого музичного інституту імені Лисенка. Реорганізований у 1946 році викладацький склад Стрийської музичної школи продовжував та розвивав традиції філіалу. Тісні контакти творчої інтелігенції Стрия з львівськими музикантами сприяли негайному транспортуванню музичних новин та різноманітної музичної літератури зі Львова. Більшість викладачів повоєнного колективу школи покінчали Львівський Вищий музичний інститут імені

¹ Володимира Качмар “Пам'ятка з минулого” // Український родовід. Матеріали четвертої міжобласної генеалогічної конференції. – Львів: “Українські технології”, 2005.

² Зиновія Шгундер. “Родовід композитора Станіслава Людкевича.” // Український родовід. Матеріали четвертої міжобласної генеалогічної конференції. – Львів: “Українські технології”, 2005.

**МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЮРІЯ ВАХНЯНИНА У КОНТЕКСТІ
РОЗВИТКУ ФОРТЕП'ЯННОЇ ПЕДАГОГІКИ ГАЛИЧИНИ
(ДО 100 - РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)**

Лисенка. Директор музичної школи Ольга Заяць дбайливо займалася проблемами навчання та розв'язувала кадрові питання. Чітка громадська позиція та висока національна свідомість Ольги Заяць створювали сприятливу атмосферу для творчої праці. Участь викладачів музичної школи у проведенні концертів до святкування Шевченківських днів та Франкових річниць вважалась обов'язковою. Школа давала учням не тільки високопрофесійні знання та уміння, а й формувала основні засади широкої мистецької ерудиції.

“Цей повоєнний педколектив був зв'язуючою ланкою між тим славним минулим двадцятих-сорокових років і нашим сьогоднішнім. Саме вони, викладачі школи, під керівництвом Ольги Заяць зуміли зберегти високий професіоналізм, почуття відповідальності, дух аристократизму і патріотизму”.³

У повоєнні роки з Юрієм Вахнянином працювали: Анна Шепарович, Ольга Новицька, Ольга Заяць, Олена Яцишин, Ірина Стасюк, Петро Баб'як, Єфрозина Бачинська. Важливим видається той факт, що всі члени колективу одноставно дотримувалися концепції музичного виховання учнів на основі української національної культури. Особливою повагою серед колег та учнів користувалася піаністка Олена Яцишин, яка закінчила Празьку консерваторію. Олена Петрівна Яцишин була депортована в радянську Україну з Перемишля в 1945 році. Ще в Перемишлі піаністка активно концертувала. Відомо, що Олена Яцишин була кращим концертмейстером Перемишля у 30 – 40 роках ХХ століття.

“Фортеп'янова партія була в руках двох першорядних піаністок: Ірини Негребецької й Олени Яцишин”.⁴

Автору цієї статті довелося займатися з Оленою Петрівною чотири роки. Неповторна, гнучка методика піаністки була спрямована на досягнення співучості звуку та шляхетної манери виконання. Цікаво знати, що у Празі піаністка навчалася одночасно на кількох факультетах: фортеп'янному, вокальному, струнному (скрипка) та диригентському. Завдяки зрілості методики та

багаторічному фаховому досвіду, набутому ще у Перемишлі, Олена Яцишин мала величезний вплив на всіх членів колективу Стрийської музичної школи, рівнозначно і на Юрія Вахнянина.

Фортеп'янна метода Юрія Вахнянина базувалася на досягненнях галицького виконавства. Пригадую розмову з Володимиром Баб'яком, багаторічним провідним концертмейстером Дрогобича та учнем Юрія Вахнянина.

“Фортеп'янна методика Юрія Ярославовича орієнтувалася на професійні засади Галини Левицької”, – згадував Володимир Баб'як.

Галина Левицька (1901 – 1949) “... була викладачем і директором філіалу у Вищому музичному інституті у Стрию, викладачем класу фортеп'яно у Вищому музичному інституті ім. М.Лисенка у Львові, знала вісім європейських мов”.⁵ По лінії матері Галина Левицька доводилася Юрію Вахнянину родиною”. Марія Левицька, мати Галини, була донькою Кліма Вахнянина, старшого брата Анатолія Вахнянина”.⁶

“Галина Левицька прищеплювала своїм учням такі засади: розуміння піаністичної мети як просвітництва, пропаганди української музики: новий стиль – масштабний і простий, мужній, вольовий; пов'язаний з ним новий звуковий ідеал не співучого, а оркестрового звучання і відповідну організацію піаністичного апарату – з зібраною кистю і грою від плеча”.⁷

За спогадами Оксани Бурин, директора Стрийського музею Остапа та Нестора Нижанківських, “Юрій Вахнянин був дуже вимогливий, строгий, педантичний та працьовитий. При обговоренні виступів учнів його слово було заключне і вагоме”. В 1951, 1953 та 1969 роках за творчі успіхи та сумлінну працю дирекція школи оголосила Юрію Вахнянину подяку із занесенням до особової справи.⁸

Паралельно з викладацькою працею Юрій Вахнянин акомпанував шкільному хорові, а також співав у ньому. У перші роки відокремлення України друкує багато статей у місцевій пресі, де висловлює чітку позицію громадянина-патріота. Стаття від 26 травня 1994 року, надрукована у Стрийській газеті “Гомін волі” присвячена Перемиській гімназії, якій Юрій Вахнянин дає високу оцінку.

³ Оксана Бурин. Вогнищешани. // Хвилі Стрия: Сторінки з історії культури та національно-визвольного руху. Сучасне літературно-мистецьке життя. – Стрий: Шедрик, 1995. – С. 590.

⁴ Витвицький В. Музичними шляхами: Спогади. Перемишль // Бібліотека прологу і сучасності, ч. 183. – Сучасність, 1989. – С. 49.

⁵ Спогади племінниці Юрія Вахнянина п. Ірини Мануляк.

⁶ Архів п. Ірини Мануляк.

⁷ Кашкадамова Наталія. Фортеп'янне мистецтво у Львові: Статті. Рецензії. Матеріали. – Тернопіль: СМП “АСТОН”, 2001. – С. 28.

⁸ Архів п. Ірини Мануляк

